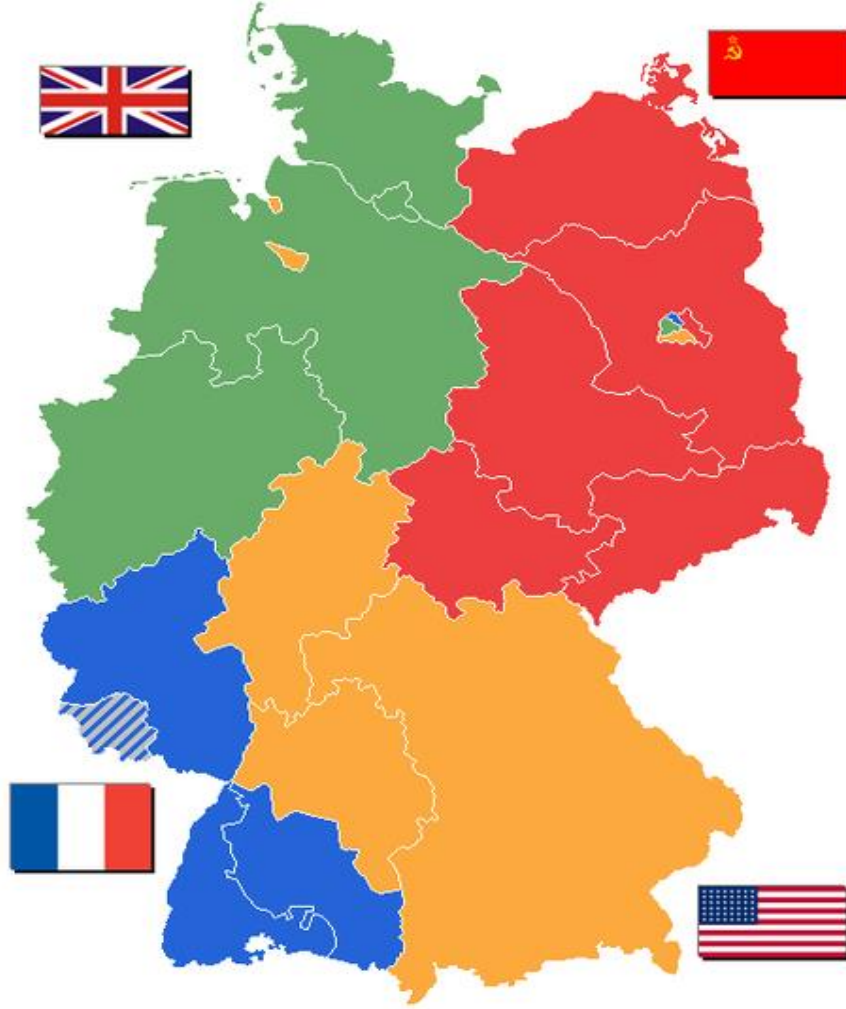

İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI SONRASI
BERLİN DUVARI'NIN YIKILIŞINA
KADAR ALMANYA'NIN DURUMU
(1945-1990)

Tahran(1943) ve Yalta(Şubat 1945)
Konferansları'nda yapılan
görüşmelerde Almanya'nın işgal
bölgelerine ayrılması.

İki Almanya

- Savaş sırasında Tahran(1943) ve Yalta'da (Şubat 1945) yapılan görüşmelerde Almanya'nın işgal bölgelerine ayrılması konusunda uzlaşmaya varılmıştır.
- Yalta Konferansında İngiltere, ABD ve SSCB gibi Nazi Almanya'sından ağır darbeler almış olan Fransa'nın da bir bölgeye sahip olması gerektiği karara bağlanmıştır.
- Fransa, ABD ve İngiltere savaş bölgelerini birleştirerek, 23 Mayıs 1949'da Federal Almanya Cumhuriyeti'ni kurarken, 7 Ekim 1949 senesinde de Sovyetler Birliği kendi işgal bölgesinde Demokratik Almanya Cumhuriyeti'ni kurar.
- Bu konular Potsdam Konferansı'nda(Temmuz-Ağustos 1945) ABD, İngiltere ve SSCB arasında tekrar gündeme geldi. (Bu Konferansa Almanya'da işgal bölgesine sahip olmasına rağmen Fransa katılmamıştı.)
- Potsdam Konferansında alınan kararlar gereği Almanya'da Naziler'in cezalandırılması ve ülkeden temizlenmesi için Nürnberg Mahkemesi kurulmuş, Almanya'nın silahsızlandırılmasına karar verilmişti.

Berlin Buhranı

1948 yılı gelişmeleri içinde en önemli gelişme Berlin Buhranı denilen ve Sovyetlerin Batılıları Berlin'den çıkarmak için giriştikleri teşebbüs neticesinde ortaya çıkan buhrandır.

2'inci Dünya Savaşı'ndan sonra, Almanya'nın tümünde yapıldığı gibi Berlin şehri de dört işgal bölgesine ayrılmıştı. Fakat ne var ki, Berlin şehri Almanya'nın Sovyet işgal bölgesi içinde bulunuyordu. Batılıların Berlin'deki işgal bölgeleri ile Almanya'daki işgal bölgeleri arasındaki ulaşım, Sovyet işgal bölgesinden geçilerek yapılmakta idi. Batılıların, Sovyet işgal bölgesi içindeki Berlin'de bulunmaları Batılılara bir çok yararlar sağladığı kadar, Sovyetlerin de canını sıkmakta idi. Bu durum Sovyetlerin kendi işgal bölgeleri içindeki hareket serbestisini kısıtlamakta idi.

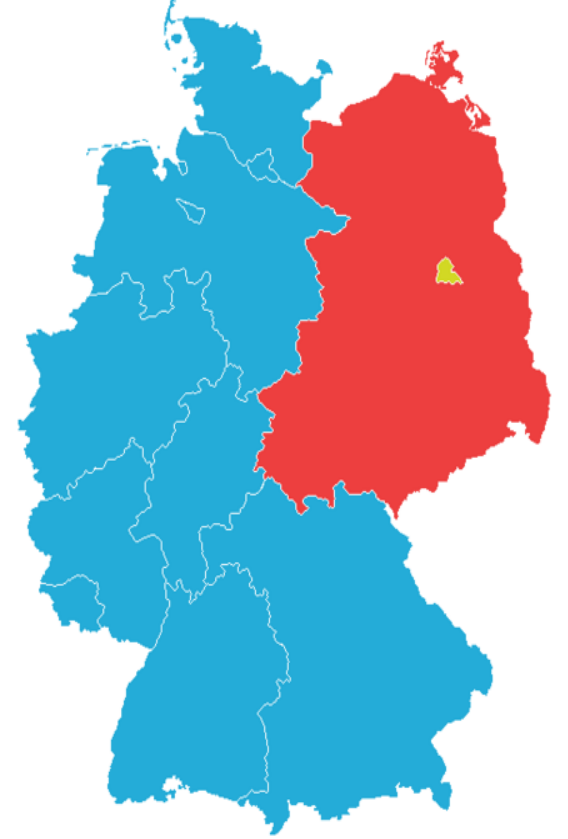
Öte yandan, Batılıların Batı Berlin'deki ve Batı Almanya'daki faaliyetleri de Sovyetler için can sıkıcı olmaktaydı. Amerika, İngiltere ve Fransa, kendi işgal bölgelerinde gerçek anlamda demokratik bir rejim tatbik ediyorlar ve ayrıca ekonomik kalkınma için de her türlü çabayı sarf ediyorlardı. Üç müttefik bununla da kalmadı ve Amerika ile İngiltere 1946 Aralık ayında Almanya'daki işgal bölgelerini birleştirerek buna **Bizonia** adını verdiler. Berlin Buhranı çıkınca, Fransa da 1948 Haziranında kendi işgal bölgesini Bizonia ile birleştirdi ve böylece üç müttefikin işgal bölgeleri **Trizonia** adını aldı.

Sovyetler Batılıları Batı Berlin'den atmaya karar verdiler ve Batı Almanya ile Batı Berlin arasındaki her türlü ulaşım önce kısıtlamalar koydular ve 1948 Mart ayından itibaren de bütün ulaşımı kestiler. Ayrıca, Berlin'in elektrik santraline el koyarak Batı Berlin'in elektriğini dahi kestiler. Batı Berlin'de 2 milyon kadar insan yaşamaktaydı ve bunların beslenmesi gerekiyordu.

Bu durum Sovyetlerle Müttefikler arasında büyük bir gerginlik doğurdu. Amerika gücünü ortaya koyarak, kurduğu bir "hava köprüsü" ile her gün Batı Berlin'e günde 3-4 bin ton yiyecek ve yakacak taşımaya başladı. Amerika havalarda üstün olduğu için Sovyetler karşı çıkmaya cesaret edemedi. Amerika ve Batılılar Batı Berlin'den çıkmamaya kararlı idi.

Amerika aylarca Batı Berlin halkını havadan besledi. Bu arada Amerika ve Batılılar ile Sovyetler arasında tartışmalar ve müzakereler devam etti. Neticede Sovyetler Batılıları Berlin'den çıkaramayacaklarını anladılar.

- Berlin'de 4 gücün kontrolünde Müttefik Kontrol Konseyi kuruldu.
- 1948 Eylülünde Bonn'da toplanan bir Kurucu Meclis anayasa çalışmalarına başladı ve Hitler'in 3. Reich'inin çöküşünden 4 yıl sonra 23 Mayıs 1949'da da Federal Alman Anayasası ilan edilerek Batı Almanya veya resmi adı ile Federal Alman Cumhuriyeti ortaya çıktı.
- Buna karşılık Sovyetler de 30 Kasım 1948'de Doğu Berlin'de komünistlere ayrı bir belediye meclisi kurdurarak bunu tanıdılar. 1949 Ekiminde Demokratik Alman Cumhuriyetini kurdular.

NATO'nun Kuruluşu

Sovyetlerin Avrupa'da girişmiş oldukları yayılma çabaları ve bilhassa 1948 Şubatındaki Çekoslovak darbesi, denen bir ittifak sisteminin kurulması neticesini vermiştir. **1948 Martında, İngiltere, Fransa, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg** arasında **Batı Avrupa Birliği** Fakat İngiltere hariç, bu ittifak üyelerinin hepsi 2'inci Dünya Savaşı sırasında Almanya'nın işgaline uğramışlardı ve dolayısıyla, yorgun ve yıpranmışlardı. Altı yıllık savaştan sonra, galip İngiltere de aynı durumda idi. Bu sebeple, Sovyet saldırganlığına karşı kurulmuş bulunan bu ittifak, daha ilk günden itibaren Amerika'ya dayanmaya ve ittifakın üyeleri de Amerika'yı bu ittifakın içine çekmeye çalıştı. Çünkü Amerika'nın askeri ve mali desteği olmazsa, bu ittifakın Sovyet emperyalizmine karşı müessir bir engel teşkil etmesi mümkün değildi. Doğrusu aranırsa, bu durumu Amerika da görmüştü.

Fakat Amerika Monroe Doktrininden beri Avrupa ile ittifaklara girmiyordu. Lakin Avrupa'daki durum da ciddi ve tehlikeli idi. Batı Avrupa Birliği'nin kuruluşunun hemen arkasından Sovyetlerin Berlin Buhranını çıkarmaları, Batıya karşı açıkça bir meydan okuma idi. Bu sıkıntılı durumu Amerikan Senatosu üyelerinden Senatör Arthur H. Vandenberg bertaraf etti. Senatör Vandenberg Nisan ayında Senatoya sunduğu bir karar tasarısında, Amerika Cumhurbaşkanı, Amerika'nın güvenliğini ilgilendiren ve karşılıklı yardıma dayanan "**bölgesel ve diğer ortak anlaşmalara**" katılma yetkisinin verilmesini istedi. Vandenberg'in bu teklifi 11 Haziran 1948 de Amerikan Kongresi tarafından kabul edildi ve bu karara bundan böyle Vandenberg kararı denildi.

Amerika, dış politikasında bu esaslı değişikliği yaptıktan sonra, Batı Avrupa Birlięini daha müessir ve geniş bir ittifak sistemi haline getirmek için Kanada ve Batı Avrupa ülkeleri ile temasa geçti ve bu temaslar ve müzakereler sonunda 4 Nisan 1949 da 12 Batılı ülke arasında, kısa adı ile NATO (North Atlantic Treaty Organization) denen Kuzey Atlantik İttifakı kuruldu.

Antlaşmanın başında, bu ülkelerin, milletlerin, **demokrasi ilkeleri ile kişi hürriyetleri ve hukuk üstünlüğüne dayanan hürriyetlerini ve ortak savunmaları ile barış ve güvenliklerini korumak** için birleşmiş oldukları belirtiliyordu. İçlerinden birine yapılmış bir saldırı hepsine yapılmış sayılacaktı.

NATO'nun kuruluşu ile Sovyetlerin Avrupa'daki yayılması durdurulmuştur. Lakin 1949'a gelinceye kadar da Avrupa'nın mühim bir kısmını sınırları içine katmışlar veya kontrolleri altına almışlardır.

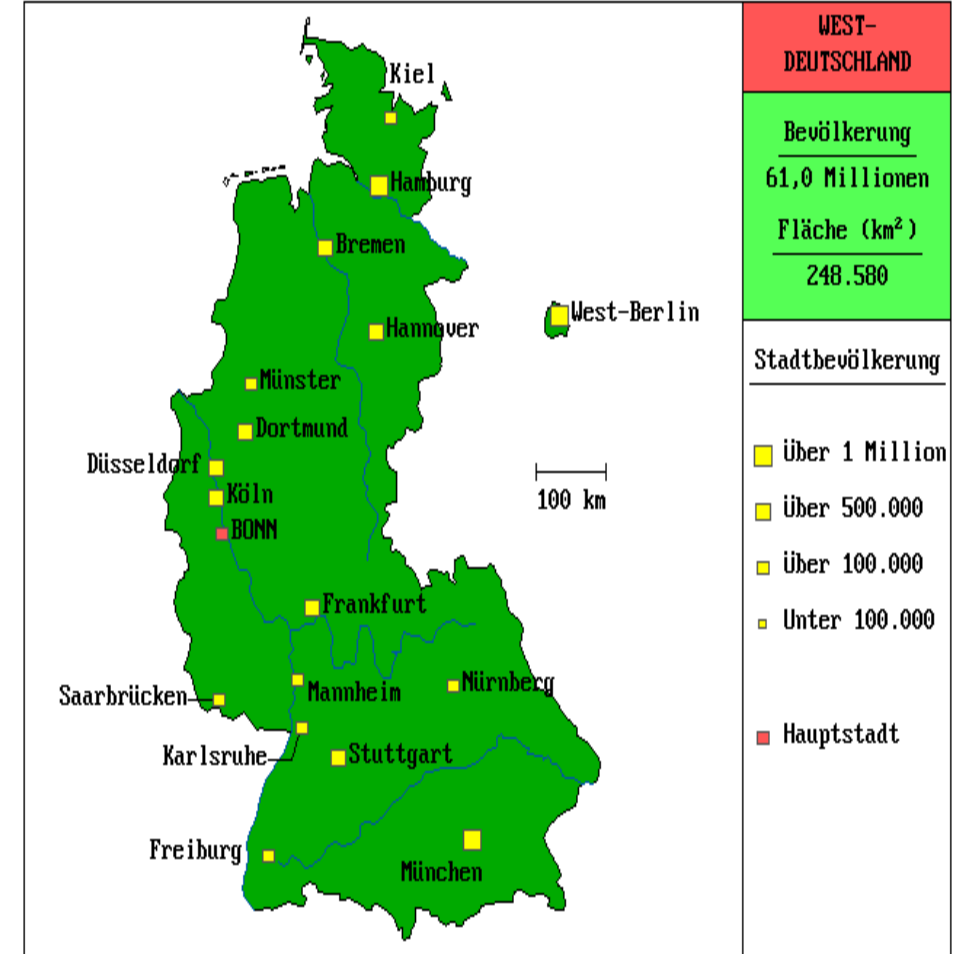
Sovyet Rusya, 1940-1945 yılları arasında Avrupa'da 450.000 Km. toprağı ve 24 milyon kadar nüfusu sınırları içine katmıştır. 1945-1948 yılları arasında ise, 1 milyon Km. toprak ile 92 milyon nüfusu da kontrolleri altına almışlardır.

Türkiye ve Yunanistan'ın 1952 de, Batı Almanya'nın 1955 de ve İspanya'nın da 1982 yılında NATO'ya katılması ile NATO üyelerinin sayısı 16'ya yükselmiştir.

Bölündükten Sonra Almanya

1) Batı Almanya:

- Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve Fransa'nın işgali altında bulunan on bir eyaletin(Lander) federal bir siyasi çatı altında teşkilatlandırılması ile oluşan Almanya Federal Cumhuriyeti, merkeziyetçi yanı ağır basan federal bir devlettir.
- İlk şansölye Hristiyan Demokratik Birliği partisinden Konrad Adenauer olmuştur.
- Adenauer bölünmüş Almanya'yı birleştirmek istiyordu, fakat bunun o günün soğuk savaş şartlarında mümkün olmadığını kısa zamanda anladı ve Batı ülkeleriyle ilişkileri geliştirmeye çalıştı.

- Avrupa Ekonomik İşbirliği Örgütü(OEEC), Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu(ECSC), Avrupa Konseyi Avrupa Ekonomik Topluluğu(EEC) kurucu üyeliği, Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü'ne(NATO) üyeliği ve 1956'da yasal düzenlemeyle resmi bir ordu sahibi olması Federal Almanya'nın uluslararası açıdan tanındığını gösterir.
- Batı Politikasının uluslararası sistemde de onaylanmasıyla Adenauer, Federal Almanya'yı doğudaki Almanların da temsilcisi saymaya başlamıştı.
- İmparatorluğun savaş sonrası ve öncesi borçlarının tamamını oluşturan 14 milyar Mark'ı ve Yahudilere iyileştirme tazminatını Federal Almanya ödemişti.
- Ayrıca 1953-1965 arası İsrail'e 1.78 Milyar Dolar tazminat ödemiştir.
- Doğu Almanya ise bu tür ödemeler yapmamıştır.
- Bu sebeplerle, “Hallstein Doktrini” gereğince, Demokratik Almanya Cumhuriyeti ile ilişki kuran üçüncü ülkelerle ilişkilerin kesilmesi gündeme gelmiştir.
- Ancak ileride, Sosyal Demokrat Partisi Willy Brandt önderliğinde ve dışişleri bakanı Schröder desteğiyle doğuya karşı yumuşama politikası başlayacak ve yeni bir döneme girilmiş olacaktır.

2)Doğu Almanya:

- Doğu Avrupa'da Sovyetler Birliği'nin kendine bağlı devletler oluşturarak güvenliğini temin etme amacına yönelik politikasının bir sonucu olarak doğan Alman Demokratik Cumhuriyeti'nin ilk cumhurbaşkanı Wilhelm Pieck.
- Almanya'nın NATO'ya katılması üzerine Sovyet Rusya da kendi uydularını etrafına toplayarak 1955 Varşova Paktı dediğimiz Varşova Güvenlik Paktı'nı kurdu. Sovyet Rusya'nın başı çektiği bu ittifaka Doğu Almanya da katılmıştır. İttifakın sebebi olarak, Batı Almanya'nın NATO'ya girişinin, “yeni bir savaş tehlikesini arttırdığı ve barışsever devletlerin milli güvenlikleri için bir tehdit oluşturduğu” belirtilmekteydi.

Alman – Sovyet Dostluğu

- **Berlin Duvarı (1961)**

- Doğu Almanya'da 1952-53 ve 1959-60 yıllarında tarım kolektifleştirilmesi yapılmış, 1953 Doğu Berlin ayaklanması sonrası tüketicilere tavizler verilmiş olmasına rağmen sanayi üretimi ağır sanayi olarak kalmıştı. Batı Almanya'nın büyümesinin geçici olarak aksadığı dönemde bile Doğu Almanya'nın merkezi ekonomisi, Batı Almanya ile rekabet edebilecek düzeyde değildi. Doğu Berlin'de hayat şartları kötüyken Batı Berlin'de bu durum tam aksine idi.
- Doğu Berlin'de komünizm baskı ile sürdürülürken Batı Berlin'de halk hür ve demokratik bir yönetime sahipti, bu sebeple Batı Berlin'de kişisel özgürlüklerle bağlantılı olarak ekonomik gelişme yaşanmaktaydı.

- Doğu Almanya halkı bu gözle görülür gelişmeyi görmekte ve arzulamakta idi.
- Bu yüzden de Batı Almanya'ya göçler başlamıştı.
- 13 ağustos 1961 sabahı Berlin Şehri ilk önce başlarında Doğu Almanya askerlerinin beklediği dikenli tellerle ikiye ayrılmış, ardından beton duvarlar inşa edilmeye başlamıştı.
- “Utanc Duvarı(Schandmauer)” olarak anılan meşhur Berlin Duvarı ile Doğu Berlinliler'in Batıya kaçmaları engellenmek istenmiştir.
- Buna rağmen pek çok Doğu Alman Batı'ya geçmek için bu duvarları aşmaya çalıştıysa da duvar diplerinde Doğu Alman askerleri tarafından öldürülmüştür.

Berlin Duvarı Sonrası Almanya

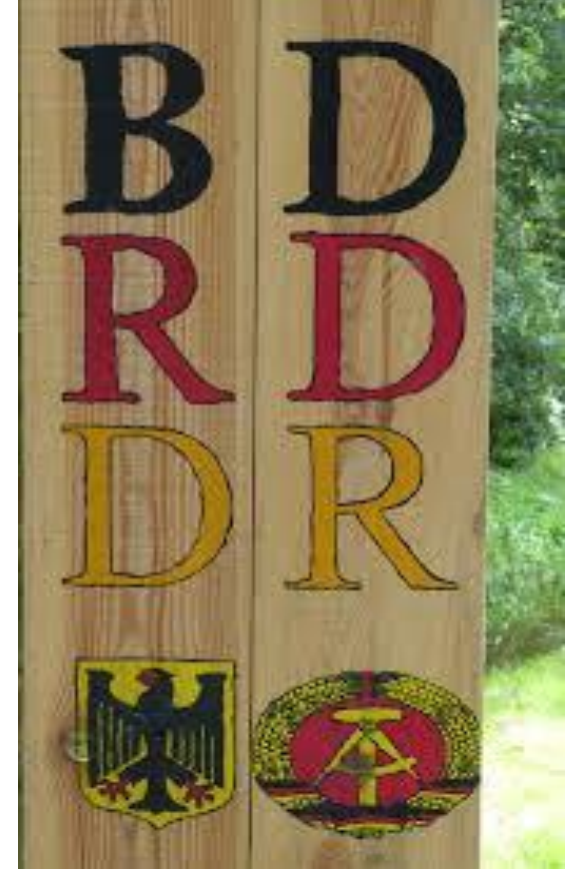
- Berlin Duvarı'ndan sonra 1960'larda Doğu Almanya için koşullar iyileşti denilebilir. 1960'larda yaşanan bilimsel teknolojik devrim Doğu Almanya'da kariyer elde etme fırsatları oluşturdu.
- Diğer yandan Batı Almanya'da 1960'lar Batı Alman maddeciliğinin, refahının ve geçmişle yüzleşmekte isteksizliğini önemli ölçüde eleştiren hareketlerin yaşandığı bir dönem oldu.
- 1965-66 yılları Batı Almanya için ekonomik durgunluk yıllarıydı.
- Ekonomik durgunluk tepkilere yol açmış, öğrenciler protestolar düzenlemişlerdi.
- Bu öğrenci protestoları 1967-68 yıllarında daha da şiddetlenmişti.
- Fakat Berlin'de bir öğrencinin vurulmasının ardından muhafazakâr basının sayesinde kamuoyu kutuplaşmıştı.

Yeni Doğu Politikası (Ostpolitik)

- Doğu Almanya'yı tanıyan devletlerin gitgide artması Federal Almanya'nın ilk zamanlardaki tezinden sapmaları gündeme getirmiştir. Daha önceki tek başına temsil etme iddiasından vazgeçilerek, iki devlet tek ulus olgusu kabul edilmiştir.
- 1960'lı yılların sonuna gelindiğinde çok sayıda Üçüncü Dünya ülkesinin Doğu Almanya devletini tanıdığı görülmüştür. Böylece Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nin uluslararası temsilcilikleri artarken, Federal Almanya dünyada kendini etkisizleştirme durumuyla karşı karşıya kalabilecekti.
- Yeni doğu politikası çerçevesinde çeşitli anlaşmalar yapılmıştır.
- Moskova Antlaşması, Almanya-Polonya, Almanya-Çekoslovakya Antlaşmaları ve Temel Antlaşma

1. **Moskova Antlaşması:** 1970'te Sovyetler Birliği ile yapılan bu antlaşma gereğince Federal Almanya, Demokratik Almanya Cumhuriyeti adına konuşma hakkından vazgeçmiş ve mevcut sınırların değişmezliğini kabul etmiştir.
2. **Almanya-Polonya Antlaşması:** Bu antlaşmada da şiddet kullanımından sakınma ve ilişkilerin normal düzeye getirilmesi yer almıştır. Polonya bu antlaşma ile sınır garantisi elde etmiştir.
3. **Almanya-Çekoslovakya Antlaşması:** Burada 1938 Münih Antlaşması ile ilgili tartışmalar yaşanmıştır. Çekler bu antlaşmanın baskı altında ortaya çıktığını ve geçersiz sayılması gerektiğini savunmuşlardır. Burada görülüyor ki Alman ulusal tarihinden kaynaklanan bir olgu, Federal Almanya'nın dış politikasında problem alanı olarak ortaya çıkmaktadır. Sonuç olarak her iki tarafı da güç durumunda bırakmayacak şekilde Münih Antlaşması Çekoslovakya'nın lehine olacak şekilde kısmen geçersiz sayılmıştır.
4. **Temel Antlaşma:** Federal Almanya ve Demokratik Almanya Cumhuriyeti arasında Mayıs 1973'te onaylanan bu antlaşmaya göre, Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nin eşitlik hakkı tanınmış olurken, Federal Almanya Cumhuriyeti'nin tek başına temsil etme hakkından artık söz edilemez olmuştur. Ancak bu, Doğu Almanya'nın devletler hukuku gereğince tanınması anlamına gelmemektedir. O nedenle Almanya sorunu ulusal mesele olarak gündemde kalacaktır.

- Almanya'nın doğu politikası Avrupa'da yumuşamaya neden olmuş, bu sayede Federal Almanya Doğu Avrupa ülkeleriyle işlevsel ilişkiler geliştirmiştir.
- Temel Antlaşma sonrası Eylül 1973'te iki Almanya da Birleşmiş Milletler'e tam üye oldu. Böylece Doğu ve Batı Almanya birbirlerinin resmen tanımış oluyordu.
- 1973'ten 1989'a dek iki Almanya arasındaki ilişki durgunluktan çok yeniden birleşmeye ve iki ülke arasındaki ilişkilerin iyileştirilmesine yönelikti.

İki Devlet Tek Ulus

1989 Devrimleri ve Almanya'nın Birleşmesi (3 Ekim 1990)

- 1989'da yeni liderinin yönetimindeki Macaristan, Avusturya ile olan tahkimli sınırı açtı ve Batıya olan seyahatte Doğu Almanlara uygulanan vizeden de vazgeçti. Bu vize politikasının amacı, rejimden hoşlanmayanların ülkeden çıkıp gitmesini sağlamaktı.
- Lakin komşu ülkelere Doğu Almanya'dan öyle bir turist (!) akını oldu ki, sayıları on binleri buluyordu.
- Komşu ülkelere giden Doğu Alman vatandaşlarının, oradaki Alman veya Batı büyükelçiliklerine sığınması komşu ülkeleri sıkıntıya sokmuş, bu sözde “turist” akını bir milletlerarası sorun haline gelmişti.
- Doğu Alman Hükümeti ve Sovyet Rusya için büyük engel olan bu durumla beraber Almanya'nın birleşmesi tekrar gündeme gelmişti.
- Doğu Almanya'da ortaya çıkan bu durum, 1989 Ekiminden itibaren, Doğu Almanya'nın birçok büyük şehirlerinde komünist rejim aleyhtarı gösterilerin patlamasına ve Yeni Reform, Barış ve İnsan Hakları İçin Teşebbüs ve Şimdi Demokrasi gibi komünizm aleyhtarı siyasal grupların ortaya çıkmasına sebep oldu.

- Burada yapılan gösterilerde halk, şarkılar söylüyor ve “Duvar yıkılmalıdır” derken “hür seçim” istiyorlardı. Bu gösterilere 100-200 bin insan katılmaktaydı.
- Egon Krenz hala “Alman topraklarında sosyalizm ile kapitalizm hiç bir zaman yan yana yaşamamıştır” diyordu. Lakin Hükümet, bir basın toplantısının ardından Doğu ve Batı Berlin arasındaki meşhur duvarı açmaktan da geri kalmadı.
- 9 Kasım akşamı gazetecilerin karşısına çıkan Komünist Parti Sözcüsü Günther Schabowski, cebinden bir kâğıt çıkararak Stalinist devletten çıkmak isteyenlere vize verileceğini duyuran kararı okurken İtalyan bir gazetecinin “Karar ne zamandan itibaren geçerli” diye sorması üzerine Schabowski’nin “Benim bildiğim kadarıyla şimdi şu andan itibaren.” gafını yapması üzerine insanlar Berlin duvarına akın etmişlerdi. Oysaki vize düzenlemesi ertesi sabah yürürlüğe girecekti.
- Bu basın toplantısının yapıldığı 9 Kasım 1989 günü Berlin Duvarı artık işlevini kaybedecekti. Böylece Doğu ve Batı Almanya arasında seyahat ve göç serbestisini ilan etmiş oluyordu. Binlerce Doğu Almanya halkı alışveriş için Batı Berlin’e akın etti ve ellerindeki sınırlı Batı parasıyla ettikleri alışverişlerle birlikte Doğu’ya geri döndü. Avrupa’yı bölen demir perde’nin artık delik deşik olduğu kesindi.

- 2 Ocak 1990 yılında da Egon Krenz Berlin Duvarı'nın yıkılacağını ilan etti ve 14 Ocaktan itibaren de duvar yıkılmaya başlandı.
- Böylece, tarihe “Utanç Duvarı” diye geçen ve 1961 Ağustosunda, Doğu Alman halkının Batı'ya kaçışını önlemek için inşa edilmiş olan Duvar, ortadan kaldırılmış oldu.
- Utanç Duvarı'nın yıkılması bir bakıma, Doğu Almanya'daki komünist rejimin de sonu oldu. Zira 1990 yılı geldiğinde rejim, ülke üzerindeki kontrolünü tamamen kaybetmiş bulunuyordu.
- Şimdi konu milletlerarası bir nitelik kazanmaya başlamıştı.

- Federal Almanya Başbakanı Helmut Kohl, 1989 Kasımında, Doğu Almanya ile Batı Almanya'nın birleşmesini öngören 10 maddelik bir plan teklif etti. Bu yumuşak plan, önce iki Almanya arasında bir işbirliğini, sonra da Konfederasyonu ve daha sonra da federal bir birleşmeyi öngörmekteydi.
- İki Almanya'nın birleşmesi basit bir olay değildi.
- Savaştan sonra, gerek Almanya, gerek Berlin Şehri konusunda, Müttefikler arasında çeşitli anlaşmalar imzalanmıştı.
- Yani sorun, Amerika, İngiltere ve Fransa'yı da ilgilendirmekteydi.
- Bu sebeple, iki Almanya'nın birleşmesi için, Amerika, Sovyetler Birliği, İngiltere ve Fransa ile Doğu ve Batı Almanya arasında 12 Eylül 1990'da, Moskova'da bir anlaşma imzalandı.
- 10 maddelik bir metin ile bir ek mektup ve bir bildirgeden ibaret olan bu anlaşma, 3 Ekim 1990'da yürürlüğe girdi.

